

Argumenten voor en tegen een ethische code voor historici

'Science sans conscience n'est que ruine de l'âme.'
Pantagruel (1532), François Rabelais (1494–1553)

Kwesties van beroepsethiek zweven bij de meeste historici rond in het achterhoofd maar bevinden zich zelden voorop de tong. In de professie is het besef van ethiek traditioneel tamelijk groot en tegelijk traditioneel tamelijk onzichtbaar. Velen staan achterdochtig tegenover woordenkramerij over 'grote principes' en sommigen vinden zelfs dat waarden en ethiek geen onderdeel van de geschiedschrijving uitmaken. Toch kunnen ook zij er niet omheen dat misbruik *tegenover* en *door* historici wereldwijd voorkomt. Voor het misbruik *tegenover* historici (bijvoorbeeld censuur) volstaat het om een blik te werpen op de website van het *Network of Concerned Historians*.¹ Misbruik *door* historici (bijvoorbeeld plagiaat) is moeilijker te achterhalen omdat het, als het bekend raakt, vaak discreet wordt afgehandeld. Toch sijpelen regelmatig berichten van wangedrag van historici door naar de buitenwereld.² Een goede en breed gedragen ethische code voor historici kan ertoe bijdragen dat grootschalig wangedrag van historici wordt voorkomen en dat ze aangesproken worden op hun kruimelmisbruik. Naast het feit dat een code nadelen kan terugdringen, levert hij ook voordelen op. Hij kan de verstrekkers van historische gegevens, van fondsen en van opdrachten ervan doordringen dat de historici hun zaken goed op orde hebben. Hij kan ook de rechter ervan overtuigen dat de code het 'gewoonterecht' van de historici vormt en die kan op grond daarvan onterechte aanklachten jegens historici terzijde schuiven. De voor- en nadelen van een code worden hier onderzocht aan de hand van twee vragen: zijn er al ethische codes in gebruik bij de buurwetenschappen en bij historici in het buitenland? Vervolgens en vooral: wat zijn de argumenten voor en tegen een code? In dit beperkte bestek kan ik de achtergrond van de hernieuwde belangstelling voor de ethiek van de historici niet toelichten.³ Evenmin kan ik hier voorbeelden van misbruik *tegenover* of *door* historici geven. Alleen al de bekendste gevallen voor Nederland en Vlaanderen te schetsen, zou een fraaie bundel opleveren. Hier leidt het slechts af van onze vraag of een ethische code voor historici vruchten afwerpt (wat ik ten stelligste denk) en onder welke condities.

- 1 Zie <http://www.let.rug.nl/nch/> en <http://dit.is/nch>. Alle websites vermeld in dit essay zijn laatst bezocht op 15 augustus 2005.
- 2 Zie bijvoorbeeld Jon Wiener, *Historians in Trouble: Plagiarism, Fraud, and Politics in the Ivory Tower* (New York en Londen 2005).
- 3 Dat deed ik op een lezing voor de Schweizerische Gesellschaft für Geschichte (SGG) / Société suisse d'histoire (SSH), te verschijnen als 'The Code of Ethics of the Swiss Historical Society: A View from Abroad,' *Schweizerische Zeitschrift für Geschichte / Revue suisse d'histoire / Rivista storica svizzera*, 84, nr. 4 (2005).

I - ETHISCHE CODES IN DE GEESTESWETENSCHAPPEN

In een *Aanbeveling* van 1997 formuleerde de UNESCO richtlijnen voor de academische ethiek. Ze bepaalde onder meer het volgende: 'Instellingen van hoger onderwijs zijn aansprakelijk voor [...] het opstellen [...] van ethische verklaringen of codes om het personeel in het hoger onderwijs de weg te wijzen in zijn onderwijs, wetenschap, onderzoek en aanvullende werk.'⁴

Op het vlak van de codificatie van de vakethiek loopt geschiedenis evenwel schrikbarnd achterop bij andere disciplines.⁵ De afgelopen drie decennia werden er ethische codes opgesteld in buurwetenschappen zoals museologie, archeologie en archivaliek. Voor musea begon het proces in de vroege jaren zeventig toen ze merkten dat hun acquisities en de internationale circulatie van cultureel eigendom plaatsvonden onder onduidelijke condities.⁶ In de archeologie moesten de wetenschappers leren omgaan met de zorgen van levende personen wier voorouders zij bestudeerden; de gespannen verhouding tussen archeologen en inheemse volkeren in de jaren waarin de Native American Graves Protection and Repatriation Act (1990) in de Verenigde Staten werd voorbereid, leidde tot codificatie in die professie.⁷ Voor archivariissen stond de discussie over de vrijheid van informatie, het auteursrecht en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer centraal.⁸ Bij elk van die buurwetenschappen versnelden affaires en schandalen het proces.⁹

- 4 UNESCO, *Recommendation Concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel* (<http://www.unesco.org/>; Parijs 1997), artikel 22(k).
- 5 Essays die én van algemene strekking zijn én in het Nederlands geschreven zijn én aan de beroepsethiek van de historici raken, gaan onveranderlijk over de waarden en (in mindere mate) morele oordelen en publieke rol van historici. Dit zijn zonder meer wezenlijke onderwerpen voor de beroepsethiek maar lang niet de enige. De plaats ontbreekt hier om deze essays op te sommen. Als ik talrijke kortere (en vaak waardevolle) beschouwingen in kranten of populaire bladen niet meereken en essays die het er ondanks veelbelovende titels bij nader inzien maar marginaal of indirect over hebben, denk ik vooral aan: W.J. van der Dussen, *Filosofie van de geschiedwetenschappen* (Leiden 1988), 97-118; Jo Tollebeek, *De toga van Fruin: Denken over geschiedenis in Nederland sinds 1860* (Amsterdam 1990), *passim*; en H.W. van der Dunk, 'De verantwoordelijkheid van de historicus,' in: P.J.D. Drenth, e.a., *Wetenschap en ethiek* (Amsterdam 1995), 43-54. Drenth's boek is wellicht indicatief voor een bredere trend: de doorbraak van de expliciete behandeling van het onderwerp ethiek lijkt voor de Nederlandse wetenschappen rond 1995 te liggen. Zie bijvoorbeeld: Peter Pels, 'Het nut van een beroepscode: Een oproep tot discussie,' *Facta: Sociaal-wetenschappelijk magazine*, 3, nr. 5 (1995), 28-32; of: M.A. Mentzel, G.A. Kohnstamm en H.A. Becker, ed., *Ethische vragen bij sociaal-wetenschappelijk onderzoek* (Assen 1995). Voorlopig hoogtepunt van de bredere trend is *De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening: Principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek* (<http://www.vsnul.nl/>; Utrecht 2005). Deze gaat uit van de principes van zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, controleerbaarheid, onpartijdigheid en onafhankelijkheid. Interessant is dat het document dertien ethische dilemma's schetst. Een Nederlandse wetenschapper die al decennia over de wetenschappelijke ethiek schrijft is de antropoloog André Köbben.
- 6 Ahmed Baghli, Patrick Boylan en Yani Herremán, *History of ICOM (1946-1996)* (Parijs 1998), 51-52. De code zelf: International Council of Museums (ICOM), *Code of Ethics for Museums* (<http://www.icom.museum/>; 1986; herzien 2004); de versie van 1986 is vertaald als *Gedragslijn voor museale beroepsethiek* (Amsterdam 1991).
- 7 World Archaeological Congress, *Vermillion Accord on Human Remains* (1989) en *idem*, *First Code of Ethics* [1990] (<http://ehlt.flinders.edu.au/wac/>).
- 8 Yvonne Bos-Rops, 'Een mooi beroep verdient een code,' *Archievenblad*, 101, nr. 1 (1998), 20-24, aldaar 20. De code zelf: International Council on Archives (ICA), *Code of Ethics* (<http://www.ica.org/>; 1996). Bos-Rops was voorzitter van het ICA-comité dat de code tussen 1992 en 1996 uitwerkte. Zie ook J.A.M.Y[vonne] Bos-Rops, 'Een beroepscode voor archivariissen: nodig of overbodig?' *Bibliotheek- & archiefgids*, 73, nr. 6 (1997), 224-232; en: Koninklijke Vereniging van Archivariissen in Nederland en *Archievenblad*, 'Discussie over ethische code' (<http://www.kvan.nl/>; 1998).

Voor zover ik weet, hebben slechts weinige nationale historiciverenigingen een ethische code. De American Historical Association (AHA), die al in 1987 *Standards of Professional Conduct* aannam, lijkt een voorloper te zijn.¹⁰ In 2001 nam ook de Australian Council of Professional Historians Associations een *Code of Ethics and Professional Standards* aan,¹¹ en eind 2004 volgden de Zwitserse historici.¹² Als we overstappen van het geografische naar het thematische vlak, dan blijken vooral subdisciplines die werken met mondelinge of vertrouwelijke schriftelijke gegevens gemotiveerd om een ethische code te ontwikkelen.¹³ Het belangrijkste internationale gremium van historici, het International Committee of Historical Sciences (CISH), opgericht in 1926, heeft echter geen code. Artikel 1 van zijn *Constitution* kan daarvoor niet doorgaan. De laatste zin van dat artikel, pas in 1992 voor het eerst toegevoegd en geamendeerd in juli 2005, luidt: 'It [= CISH] shall defend freedom of thought and expression in the field of historical research and teaching, oppose the abuse of history, and in all appropriate ways ensure the respect of professional ethical standards among its members.'¹⁴ Meer zegt het CISH over ethiek niet.

II – ETHISCHE CODES: VOOR EN TEGEN

Waarom zouden historici een ethische code aannemen? Er zijn minstens vijf argumenten tegen codes te bedenken. Laten we ze één voor één nagaan en lessen trekken uit de discussie:

- 9 Zoals de affaire rond (historicus) Francis Loewenheim bij de archivariissen, zie Bos-Rops, 'Een beroepscode,' 225, en *idem*, 'Een mooi beroep,' 20.
- 10 American Historical Association (AHA), *Statement on Standards of Professional Conduct* (<http://www.historians.org/>; Washington mei 1987; achttmaal bijgesteld tot januari 2003; volledig herzien januari 2005). Het *Statement* heeft negen delen: het beroep geschiedenis; de waarden gedeeld door historici; wetenschap; plagiaat; onderwijs; geschiedenis in het publieke domein; tewerkstelling; reputatie en vertrouwen; en bijkomende aanbevelingen. Het bevat onder meer de volgende aansporing: 'Every institution that includes or represents a body of scholars has an obligation to establish procedures designed to clarify and uphold their ethical standards.' Vier verenigingen geaffilieerd aan de AHA hebben meer gespecialiseerde richtlijnen: de American Association for State and Local History, de National Council on Public History, de Oral History Association en de Society for History in the Federal Government. Lang voor de AHA boog de Belgische historicus John Gilissen zich over het onderwerp van de ethische code. Curieus genoeg (en mogelijk typisch voor de tijd waarin hij schreef - 45 jaar geleden) is Gilissen's positie paradoxaal: hij keerde zich tegen een ethische code omdat hij die een star instrument vond, maar zei in één adem dat als historici niet eigenhandig hun 'gewoonteregels' formuleerden, rechters dat in hun plaats zouden doen. Om vervolgens, op basis van jurisprudentie, zelf tien van deze 'gewoonteregels' te formuleren. Zie John Gilissen, 'La Responsabilité civile et pénale de l'historien,' *Revue belge de philologie et d'histoire* 38 (1960), 295-329 en 1005-1039, aldaar 1037-1039.
- 11 Australian Council of Professional Historians Associations (ACPHA), *Code of Ethics and Professional Standards for Professional Historians in Australia* (<http://www.historians.org.au> ; Manuka [Canberra] 2001).
- 12 SGG-SSH, *Ethik-Kodex-Code d'éthique* (<http://www.sgg-ssh.ch/>; Bern 2004).
- 13 Bijvoorbeeld, National Oral History Association of New Zealand, *Code of Ethical and Technical Practice* (<http://www.oralhistory.org.nz/>; Wellington 2001).
- 14 *CISH Constitution* (<http://www.cish.org/>), artikel 1. Voor de discussie over ethiek binnen het CISH, zie Karl Erdmann, Jürgen Kocka en Wolfgang Mommsen, *Toward a Global Community of Historians: The International Historical Congresses and the International Committee of Historical Sciences, 1898-2000* (New York en Oxford 2005), 142-143 (CISH handvest van 6 juli 1932), 330, 397, 400 (amendementen van de CISH *Constitution* van 1992 en 2005).

★ *Wij hebben geen code nodig.*

Het argument: De meerderheidsvisie is dat een code overbodig is omdat alle historici het essentiële adagium kennen en toepassen: dat naar de historische waarheid wordt gezocht en dat erover wordt gediscussieerd, en niet dat ze wordt opgelegd.

De repliek: Dit is zeer juist maar ook zeer laconiek. Ook ik geloof stellig dat historische waarheid moet gezocht worden en niet opgelegd, en dat historici de kracht van argumenten en niet van dwang moeten gebruiken om hun doeleinden te bereiken. Toch schijnt een grote groep collega's niet te geloven dat het zinvol of zelfs mogelijk is om rationeel over ethiek te discussiëren en dat sommige ethische beslissingen beter zijn dan andere. Een code is niet alleen een consistent geheel van principes, maar ook een set van onderling afhankelijke hypothesen. Een gegeven set is de beste die er op een bepaald moment bestaat, maar hij moet wel voortdurend getest en vervolmaakt worden.

★ *Wij hebben al een code.*

Het argument: De rechten en plichten van historici staan al in algemene richtlijnen, zoals de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* en UNESCO's *Aanbeveling*, en bijgevolg is er geen bijzonder handvest nodig.

De repliek: Het is waar dat codes elkaar vaak overlappen. De visie dat algemene richtlijnen volstaan is echter overhaast. De bovenstaande algemene verklaringen spreken historici als mensen of als experts aan, maar spelen binnen de professie door hun algemene karakter vrijwel geen rol: hun goede raad wordt vergeten. Bovendien gaan ze niet in op de ethische kwesties eigen aan het beroep.

★ *Een code is niet efficiënt.*

Het argument: Een code is gedoemd dode letter te blijven: hij kan niet efficiënt worden toegepast en geen schade voorkomen.

De repliek: De discussie over de efficiënte toepassing van codes heeft twee polen: repressie en preventie. De repressieve strategie loopt langs twee routes. De ene is het opleggen van gebiedende maatregelen, zoals het oprichten van een 'Orde van Historici' om geschillen te beslechten. De andere is het opleggen van verbiedende maatregelen zoals het organiseren van boycots van (of processen tegen) *malafide* historici of het ijveren voor wetgeving die ontkenning van genocide strafbaar stelt. Ik ken weinig historici die verbiedende maatregelen voorstaan, maar over de kwestie van arbitrage bij geschillen wordt overal druk gepraat (overigens zonder dat het idee van een Orde aanhang vindt). Ik wil hier kort de Amerikaanse ervaring in herinnering brengen. In 1987 nam de AHA een zogenaamd *Addendum on Policies and Procedures* aan. Daarin werd beschreven hoe zij vermeende inbreuken van historici op haar *Statement on Standards of Professional Conduct* zou aanpakken. In de inleiding tot de versie van 1999 van dit *statement* kon men het volgende lezen: 'Although enforcement of these standards is part of its work, the division hopes that policing activities will diminish as historians become more cognizant of their professional responsibilities.' In de inleiding van de versie van mei 2003 kondigde het AHA-bestuur echter aan dat het niet langer wangedrag van historici zou onderzoeken, omdat de middelen hiervoor ontoereikend waren en omdat het gezag ontbrak om sancties op te leggen. In januari 2005 verscheen er een grondig gereviseerd *statement*...

zonder *addendum*.¹⁵ Deze Amerikaanse ervaring lijkt het argument dat een code niet efficiënt is, te bevestigen. In elk geval levert arbitrage als vorm van implementatie van de code de nodige problemen op. Tegelijk denk ik dat de drie stadia in het ontwikkelen van richtlijnen (codificeren, bindend maken, toepassen) als langetermijnprocessen moeten worden gezien. Het is niet omdat efficiënte toepassing vandaag moeilijk verloopt dat een code overbodig is of dat vooruitgang op het vlak van implementatie onmogelijk is. Hoe dan ook zou een vereniging van historici die een code opstelt, zelfs al arbitreert ze niet, systematisch documentatie moeten verzamelen over de huidige stand van ethische vraagstukken in de professie en over haar bekende gevallen van misbruik en wangedrag. Ze zou ook nooit mogen weigeren haar formeel of informeel advies te geven als collega's die betrokken zijn in ethische conflicten of dilemma's daarom verzoeken. De taak van verzamelen van relevante informatie vormt ook de brug naar de andere strategie: preventie. Deze benadering gaat ervan uit dat de code dient om het morele besef en het morele debat onder historici te stimuleren en richting te geven. Ze bepleit dat de code een verplichte plaats op het academische curriculum krijgt en dat geschiedenisstudenten erover worden onderwezen in het kader van een programma van ethische kwesties voor historici. In de volgende tabel wordt een voorbeeld van dergelijk programma geschetst:

Suggesties ten behoeve van een vak <i>Ethische kwesties voor historici</i>	
Onderdelen	Items
<i>Ethiek en ~</i>	
<i>codes</i>	Comparatieve studie van ethische codes voor historici enerzijds en voor archivariissen, museumexperts, archeologen, antropologen, journalisten, rechters anderzijds Studie van ethische codes als bronnen
<i>misbruik van de geschiedenis</i>	Misbruik (= het gebruik van de geschiedenis met de bedoeling te misleiden) op het vlak van: <ul style="list-style-type: none"> * heuristiek: onverantwoord verzamelen, vernietigen of plagiëren van gegevens; * epistemologie: weglaten, vervalsen of uitvinden van gegevens en analyse, bijvoorbeeld het onjuist contextualiseren van gegevens of het aanhouden van een misleidende narratieve volgorde; * pragmatiek: misbruik van het historische werk door leugens over het werk en zijn auteur of door onterechte ingrepen van censors, redacteuren, beoordelaars of lezers Geschiedenis van het misbruik van de geschiedenis

15 'AHA Announces Changes in Efforts Relating to Professional Misconduct' (persbericht, 5 mei 2003); Thomas Bartlett, 'Historical Association Will No Longer Investigate Allegations of Wrongdoing,' *Chronicle of Higher Education*, 7 mei 2003; William Cronon [voorzitter van de AHA Professional Division], 'A Watershed for the Professional Division' (Washington, september 2003); Richard Byrne, 'Historians Talk Outreach and Ethics,' *Chronicle of Higher Education*, 21 januari 2005, A16. Cronon schatte in mei 2003 dat er jaarlijks vijftig tot honderd meldingen van wangedrag waren maar dat minder dan tien gevallen per jaar formele inspectie vereisten. De meeste gevallen gingen over plagiaat en fraude.

Onderdelen	Items
Sociologie van ~	
<i>de historicus</i>	Studie van types historici zoals mythenverbrijzelaars, pseudo-historici... Waarden, motieven, engagement, morele oordelen...
<i>het historische werk</i>	Fraudegevoeligheid van historiografische genres Censuur; zelfcensuur; propaganda; taboes; omissies
Historici en ~	
<i>archeologie</i>	Fraude in de archeologie: motieven en gevallen Archeologie en inheemse volkeren
<i>archieven</i>	Politiek geïnspireerd vernietigen, verwijderen, verbergen, geheimhouden van archieven Archief toegang en -geheimhouding Intimideren en elimineren van bronnenproducenten
<i>erfgoed</i>	Beschadigen, opzettelijk vernietigen, illegaal verzamelen en verhandelen van erfgoed
<i>ondewijs</i>	Leerplanbepaling en haar determinanten Geschiedenisleerboekencontroverses; manipulatie in geschiedenisleerboeken
<i>wetgeving</i>	Wetten betreffende auteursrecht; openbaarheid van bestuur; archieven; privacy; diffamatie (smaad en laster)
<i>rechters</i>	Verschillen tussen rechters en historici Rechtszaken over geschiedenis
<i>subjecten van onderzoek</i>	Privacy Reputatie: smaadzaken tegen historici
<i>groepen</i>	Groepen als opdrachtgevers Publieke herdenkingen
<i>overheid</i>	De overheid als opdrachtgever Officiële geschiedenissen en herdenkingen; geschiedenis als overheidspropaganda Staats- en regeringshoofden met sterke interesse voor geschiedenis
<i>sponsors</i>	Druk en controle van sponsors
<i>collega's</i>	Historici als beroepsgroep: aanwerving; loopbaan; ontslag Historici als vervolgd, dissidenten, ballingen; historici en verzet tegen vervolging Historici en solidariteit: mensenrechtenactivisme van historici
<i>UNESCO</i>	Discussies over academische vrijheid Discussies over materieel en immaterieel erfgoed
<i>VN-Mensenrechten-commissie</i>	Discussies over straffeloosheid; het recht op waarheid; reparatie van historisch onrecht Historici en waarheidscommissies De omgang met collectieve trauma's

★ *Een code kan misbruikt worden.*

Het argument: Een code kan, eenmaal aangenomen, gemanipuleerd worden.

De repliek: Inderdaad zijn de risico's niet denkbeeldig: in verkeerde handen kan een code dienen om het legitieme historische debat af te remmen, te ontmoedigen of ontoelaatbaar te vernauwen, of om heksenjachten te ontketenen tegen 'ketterse' historici. Op zijn minst zou een code moeten bepalen dat niets eruit geïnterpreteerd mag worden als in strijd met de geest van de code.

★ *Een code is zélf een vorm van misbruik.*

Het argument: Een ethische code is star, vertraagt het dagelijkse werk, beperkt de vrijheid van de historici en de discussies die ze voeren en is daarom zélf onethisch. Bovendien schetst hij een profiel van de ideale historicus waaraan geen reëel levende historicus zelfs maar bij benadering aan voldoet.

De repliek: Het is zonder meer waar dat een ethische code grenzen stelt aan de vrijheid van de historici, want die vrijheid is niet limietloos. Een code poogt de grenzen van die vrijheid te omschrijven maar compromitteert niet de vrijheid zelf. Verder moet helder zijn dat de passages in de code die gaan over het gedrag van de historici niet zozeer de inhoud van dat gedrag betreffen als wel de *intentie waarmee en de condities waaronder* het voorvalt.

De argumenten tegen een code zijn niet zomaar opzij te schuiven. Ze leveren waardevolle waarschuwingen en lessen op. Dat zijn de volgende. Een code is niet eeuwig, maar voorlopig; hij moet regelmatig herzien worden. Om zijn transparantie te bewijzen, moet een code expliciet relevante teksten van wijder bereik en invloed vermelden; om zijn meerwaarde te bewijzen, moet hij kwesties eigen aan het beroep aansnijden. Hoewel waarschijnlijk repressie en preventie beide in gedoseerde mate nodig zijn, verdient een code die aanbeveelt en voorkómt de sterke voorkeur boven een code die veroordeelt en verdrukt. Een code moet niet alleen de verantwoordelijkheden (de deontologie) maar ook de rechten (dus de vrijheid) van de historicus preciseren. En ten slotte, de hoeder van de code moet een erkende vereniging van beroepshistorici zijn, die breed vertrouwen geniet omwille van haar professionaliteit maar die tegelijk openstaat voor ethische discussies.

Tegen deze achtergrond zie ik drie fundamentele redenen om een ethische code aan te nemen. Die redenen zijn deels intern en deels extern. Dat komt omdat de kwestie of er een code voor het historische beroep nodig is, niet alleen van historici afhangt, maar in gelijke mate van buitenstaanders en de wijze waarop zij de historici bekijken:

- ★ Een code verhoogt de autonomie en zelfregulerende functie van de historische professie.
- ★ Een code schept duidelijkheid over de fundamenten en grenzen van het historische beroep voor alle betrokken partijen. Deze partijen zijn talrijk: binnen het beroep gaat het om beroepshistorici (academische beroepshistorici, leraren, anderen) en geschiedenisstudenten, buiten het beroep gaat het om amateur-historici; om andere wetenschappers; om (potentiële) bezorgers van gegevens, opdrachten en fondsen; om onderzoekssubjecten (levende subjecten en vertegenwoordigers van overleden subjecten); om het doelpubliek van het historische werk; en ten slotte om personen die betrokken zijn bij conflicten met historici (ontevreden bronnenproducenten, opdrachtgevers, sponsors en klagers en rechters).

★ Een code verhoogt het vertrouwen van anderen in het werk van de historici. Een goede code kan dus intern misbruik terugdringen en extern voordelen opleveren in termen van begrip, bronnen, geld en opdrachten. Vaak wordt gezegd dat geschiedenis te belangrijk is om alleen aan historici overgelaten te worden. Dat klopt, maar historici kunnen er wel alles aan doen opdat de geschiedenis bij hen in goede handen zij.¹⁶

Dr. Antoon De Baets is als historicus verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is de auteur van *Censorship of Historical Thought: A World Guide, 1945-2000* (Westport, Conn. en Londen 2002) en recent onder meer van 'A Declaration of the Responsibilities of Present Generations toward Past Generations', *History and Theory* 43, nr. 4 (2004) 130-164.

SUMMARY

Arguments in Favour and Against a Code of Ethics for Historians

Traditional attitudes of historians towards professional ethics are laconic. Should they encourage the drafting of codes that explicitly detail ethical principles? I look into the advantages and disadvantages of such professional codes. A first question that arises is whether allied branches of scholarship and historians abroad use codes of ethics. Allied branches of scholarship by far preceded the historical sciences in codifying professional ethics, but today, few national historical associations have a formal code of ethics. A second question concerns the arguments in favour and against a code. There are five arguments against such a code: we do not need one; we already have one; a code is not efficient; a code can be abused; and a code is itself an abuse. Three reasons to adopt a code are then proposed: enhancement of the autonomy of the historical profession; clarification of the foundations and limits of the historical profession; and increased trust of others in the historians' work. In addition, suggestions are given for a new subject, *Ethical Questions for Historians*, in order to raise ethical awareness in the profession. A good code reduces abuse and yields advantages in terms of understanding, sources, funding, and assignments. With such a code, historians could convincingly argue that history is well taken care of in their hands.

16 Als aanhangsel bij dit essay verschijnt op de website van uitgeverij Van Gorcum (<http://www.vangorcum.nl/CodeDeBaets>) een persoonlijk voorstel voor een ethische code voor historici.